

LÄRARHANDLEDNING

DNA

DANSA NÄRA ANHÖRIG

ILLUSTRATION: KAMILLA ANDERSSON

044

BACKA TEATER

LINDHOLMEN HISINGEN | WWW.BACKATEATER.SE | 031 708 71 00

Göteborgs Stadsteater

VARMT VÄLKOMNA TILL BACKA TEATER

Var kommer jag ifrån och varför är jag den jag är. I varje människas historia vilar berättelser om mod och styrka men även historien av vårt samhälles utveckling.

Min farmor somnade in nittioåtta år gammal. Ett helt liv och lite till. Nästan ett sekels historia inkaplad i en människas kropp. Hon var mil av värmländsk skogstig, torparbarnet som kunde överleva på vad skogen gav henne, moderslös och syskonälskad. Hon var sjuttonåringen med drömmar som kriget krossade. Hon var motståndsrörelse och överlevnad. Hon ägde även en förmåga till att modra. Det där att se barns behov, att ge omsorg. Kanske grundade det sig i hennes egen kamp för livet. Kanske var det något hon bara hade med sig.

Jag tänker på henne när jag följer våra mammors berättelse i **DNA - Dansa Nära Anhörig**. Om hur hon är en av de starka kvinnor som har lagt grunden till den jag är. Och det jag kan föra vidare in i nästa generation.

Välkommen till en föreställning som väcker tankar om tillhörighet och identitet. Om arv och mod. Och om möjligheten till att skriva sin egen historia.

Har ni frågor får ni gärna höra av er!

Varma hälsningar
Erika Isaksson
informatör
erika.isaksson@stadsteatern.goteborg.se

MEDVERKANDE

Mahnaz och Ramtin

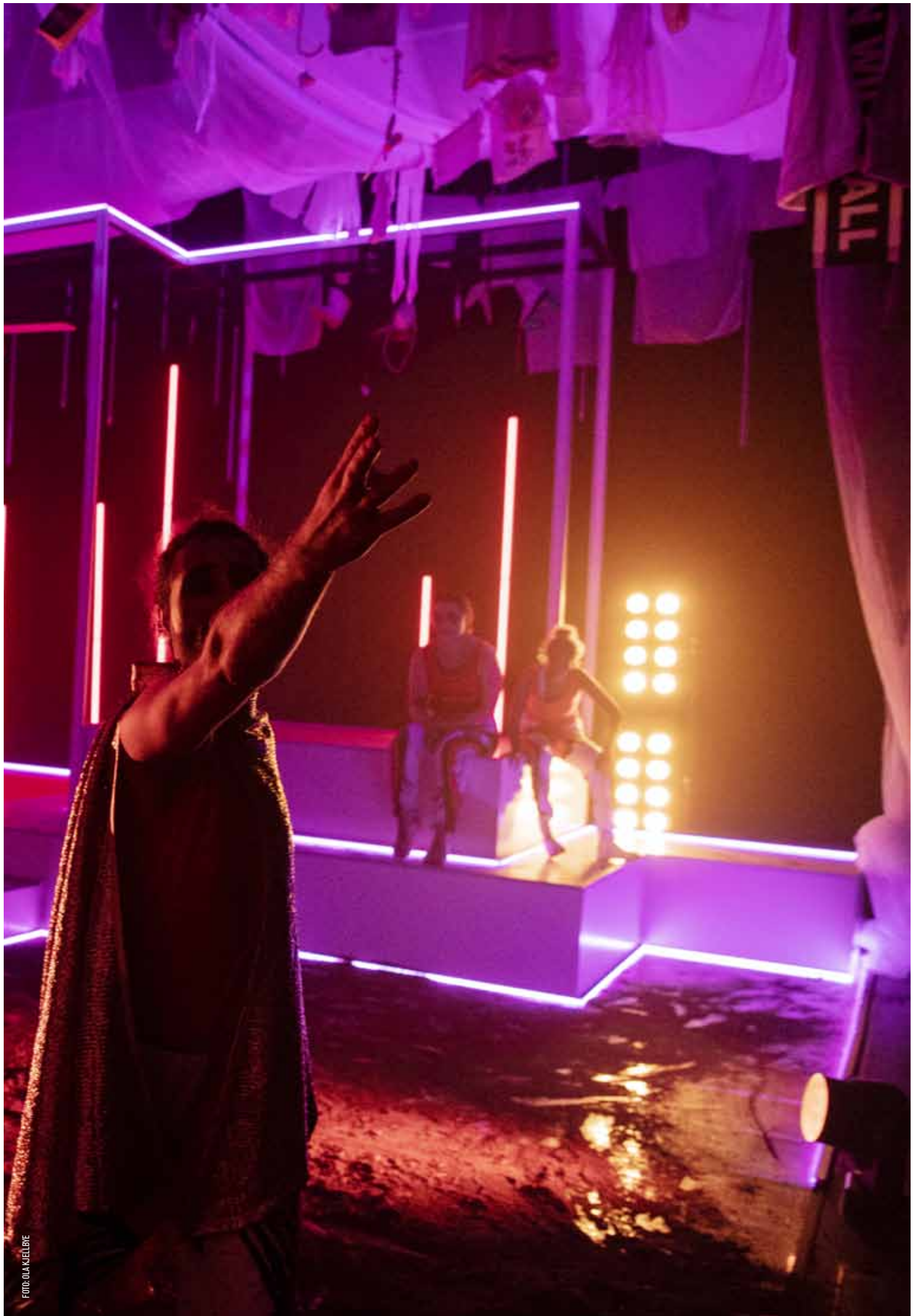
Britt-Marie och Emelie

Eleftheria och Kiki

Astrid och Hannah

SCENKONSTUPPLEVELSEN

VI KAN BARA FÖRSTÅ DET VI REDAN VET. LÖSNINGEN LIGGER I ATT UMGÅS MED DET OKÄNDA FÖR ATT VIDGA OSS SJÄLVA OCH VÅR VÄRLD.

Ett scenkonstverk i sig är en reflektionsyta och konst är det som händer i spegelbilden du upplever när du studsar dig själv mot dess yta. En konstupplevelse är en subjektiv upplevelse baserad på dig som individ, dina erfarenheter och associationer. Att uppleva konst, oavsett om det handlar om bildkonst eller musik, scenkonst eller litteratur, är ett sätt för dig som människa att växa. Din empatiska förmåga stärks, du får större möjlighet att förstå och sätta dig in i andra människors verkligheter, din värld berikas av andras ord och bilder och blir större. Konsten kan belysa dina egna erfarenheter och därigenom göra

de verkliga i ett större sammanhang. Du odlar din associativa förmåga och ditt kritiska tänkande.

För att uppleva konst behöver du ingen förkunskap. Du behöver inte veta vad det handlar om eller ens förstå under tiden du sitter där, därför att handlingen i sig mycket väl kan vara sekundär för just din subjektiva upplevelse. Däremot kan konstverket i sig öppna dörrar för diskussioner om utanförskap och innanförskap, om människans existens, dess tillkortakommande och sår. Det väcker diskussioner om ansvar, både ditt personliga och samhällets.

ATT PRATA OM EN SCENKONSTUPPLEVELSE

Var skall du börja och hur kan du föra samtalet om en konstupplevelse vidare? Syftet med att prata om en scenkonstupplevelse kan vara att ge var och en av individerna i klassen möjlighet till en djupare förståelse för just sin individuella tolkning.

Konst kan vara drabbande, härlig, svår eller ointressant. Men en av de främsta egenskaperna hos ett konstverk är just att oavsett vad du tycker om det så är det en reflektionsyta där du speglar dig själv – verket i sig fungerar som ett bollplank för dina egna värderingar. Som lärare behöver en inte vara expert på en scenkonstföreställnings innehåll, tematik eller problemställningar. Du som lärare är också en åskådare och har precis som dina elever din egen upplevelse av det ni ser ihop.

Att kunna prata om upplevelsen inom ett tydligt ramverk skapar en djupare analys av det en upplevt. Då ges möjligheten till att lyssna på andras individuella tolkningar utan att för den sakens skull hamna i polemik om vem som har tolkningsföreträde i värderingen av

konstverket. Att i grupp kunna diskutera upplevelsen och lyssna på andra stärker oss som individer och vi lär oss även att avkoda andra delar av samhället.

Konst har alltid en mottagare och en avsändare. Konst är subjektiv och i en scenkonstföreställning består allt du ser av val. Det finns en anledning till att rummet ser ut som det gör. Att ljuset har just den nyansen, att kläderna ser ut på ett visst sätt och att ljudet är precis exakt så som det är.

Det finns en uppsjö av olika former av samtalsmodeller som går att presentera. Vi bygger modellen efter ”En väv av tecken” som baseras på en klassisk konstanalys.

Om en utgår från föreställningens form, hur det ser ut och vilka val som har gjorts, samt undviker så långt som möjligt att hamna i värderingar, så kommer en också djupare in i förståelsen för upplevelsen.

När en börjar samtalet så är det viktigt att klargöra att det inte finns något rätt

eller fel i hur en tolkar. Det är också viktigt att sätta upp regler för samtalet, presentera hur det skall gå till. Börja inte i värderingar som bra, dåligt, svårt, jobbigt, utan börja med konkreta saker och gå sedan över till att tolka dessa. Allt går att analysera eftersom att allt är val. Utgå från dig själv och din upplevelse.

1. Vänta med värderingar.
2. Alla val i konstverket är medvetna val
3. Utgå från dig själv.

Lista beståndsdelar/tecken (gör detta gemensamt och kom ihåg, inga värderingar eller tolkningar):

Tecken är konkreta saker du ser. Ingenting är för enkelt. Ett fält med färg. En stol. Ett bord. Ingenting skall i detta skede tolkas. En sax är en sax. En färg är en färg. En katt är en katt. Ett ord är ett ord.

Skapandet av listan bör ta sin tid. Ju fler tecken ni samlar desto mer har ni att plocka ifrån när ni analyserar.

Tänk utifrån de olika variabler en scenkonstföreställning består av:

När började föreställningen?

Ljus

Ljud

Scenografi

Kostym

Mask (smink)

Rörelser

Text

Beskriv så sakligt och detaljerat som möjligt händelseförloppet/upplevelsen.

DÄREFTER: sök symboler, teman och syften - varför ser det ut som det gör?

Hur används tiden i föreställningen?

Hur används publiken?

Vem är du i relation till det som sker?

Ett steg i taget

KULTUR I VÄST

http://www.kulturivast.se/sites/default/files/ettstegitaget_web__uppslag.pdf

Upplevelsen är din

- Om att se dans tillsammans med barn och unga

KULTUR I VÄST

http://www.kulturivast.se/sites/default/files/upplevelsen150324_lowres.pdf

Där ordöronen får vila

- om dans konst och kunskap

KULTUR I VÄST

<http://www.kulturivast.se/sites/default/files/darordoronenfarvila.pdf>

LÄS MER

Moder, mor eller mamma är den kvinnliga parten i ett föräldraskap. Den manliga motsvarigheten till moder är fader.

Moderbegreppet används även ofta bildligt om något som är upphov till något annat, exempelvis ett moderbolag. Det kan också syfta på en central och viktig beståndsdel, exempelvis moderkortet i en dator eller moderskeppet i en rymdflotta. Moderbegreppet används även för att personifiera geografiska områden, exempelvis Moder Jord och Moder Sea.

Källa: Wikipedia

**VAD TÄNKER DU PÅ NÄR
DU HÖR ORDET MAMMA?**

OM ORDET MAMMA

”Mamma” är tillsammans med ”pappa” världens vanligaste ord. Kanske är de också människans första ord. I en fransk studie av 1000 olika språk, fann forskarna att ”mamma” är ett ord på cirka 700 av dem. I 71 procent av de undersökta språken, betyder också ordet ”mamma” mor – eller någon närstående kvinnlig släkting.

Bland de europeiska språken kan ordet ”mamma” spåras tillbaka till latinets mamma, vilket betyder kvinnobröst. Det ger visserligen en förklaring till att ordet är så vanligt förekommande i moderna europeiska språk, men det säger inget om hur ordet uppstod på latin.

De franska forskarna som gjorde studien ovan, tror att ordet ”mamma” kommer från ett urspråk som talades av de första människorna som levde i östra Afrika för cirka tvåhundra tusen år sedan. När sedan grupper av människor utvandrade för cirka sjuttiotusen år sedan och spred sig över världen, ska de ha tagit med sig ordet ”mamma”.

Andra forskare tvivlar dock på teorin om att det skulle finnas ett enda urspråk, de anser istället att världens olika språk har uppstått oberoende av varandra. De försöker snarare förlägga förklaringen till att ordet är så vanligt förekommande i att det är ett väldigt enkelt ord att bilda.

När spädbarnet upptäcker att det kan frambringa och forma ljud, sätter det igång med en ljudlek. Spädbarnet leker och prövar fram olika läten, ibland för att det vill något, ibland kanske bara för att det är roligt att leka med talapparaten och ljuden.

Just ordet mamma är en upprepning av den stavelsen ”ma” som består av de två ljuden som betecknas med bokstäverna ”m” och ”a”, vilka bägge är väldigt enkla att producera. Det hummande ”m”:et som görs med stängda läppar utan att behöva blanda in tungan, samt det öppna vokalljudet ”a”, som inte behöver formas av läppar, tunga och gom som till exempelvis det mer komplicerade ”y”et.

Det jollrande spädbarnet har ingen egen uppfattning om vilka ljud som har betydelse och vilka som inte har det. Det lär sig det genom att vi vuxna reagerar på dem. Så ett spädbarn som ligger och prövar fram ljuden ”amam” ”mamama” ”amamammama”, blir snabbt uppmärksam på att den säger något som föräldern tycker är viktigt när hen med sprudlande röst och ett stort leende möter barnets ansikte och hjälper barnet att forma ordet ”mamma”. Om barnet är på humör att härma sin förälder, kan det räkna med att få en lycklig respons tillbaka.

Här ska poängteras att det är av stor vikt att ge barnet de här positiva reaktionerna för att hjälpa till i språkutvecklingen. Genom att reagera positivt, gör vi det möjligt för barnet att förstå att ljuden det gör får betydelse i våra öron. Ord har betydelse, eftersom vi människor tillskriver dem betydelse.

På grund av att det är rätt enkla motoriska rörelser som används för att producera ordet "mamma" är det alltså oftast det första ordet som barnet bildar. Eller rättare sagt: Det är det första ljud som barnet får lära sig som bildar ett ord. "Mamma" är ordet som hjälper barnet förstå att ord finns. "Mamma" syftar alltså inte bara på den person som föder barnet in i den fysiska världen. Det är också ordet som utgör portalen in i den symboliska världen av ord och meningar.

När barnet insett att ljudet "mamma" får betydelse för de vuxna i närheten, börjar det upprepa och använda det. Oftast används det till att syfta på den specifika mamman – barnet pekar på sin mor och säger ordet. Eller för att få uppmärksamhet, barnet ropar på mamman för att få hen att göra vissa specifika saker.

Ibland används det också som ett utrop, av både barn och vuxna, när en står inför en skrämmande situation. "Mamma" blir som en åkallan av en högre makt. Som att ropa efter Gud. Många är de rädda och döende i mänsklighetens historia som ropat på mamma, även om modern sedan länge är borta.

Som om det första ord vi lär oss, också blir det sista vi glömmet.

Stefan Åkesson Dramaturg

Vad är en mamma?
Vad krävs för att någon ska kallas mamma?
Kan vem som helst bli en mamma?
Blir en automatiskt en mamma om en föder barn?
Vilka förväntningar tycker du en bör ha på en mamma?
Finns det något en mamma måste göra?
Finns det något en mamma absolut inte bör/får göra?

A Somali super mum in Sweden

<https://www.aljazeera.com/indepth/features/somali-super-mum-sweden-180909081524652.html>

Läs och se inslaget på aljazeera.com

Diskutera

DISKUTERA

HAR DU OFFRAT NÅGOT
FÖR ATT BLI MAMMA?

MÖDRASKAP OCH MODRANDE

Beskrivningen av moderskap varierar men det finns en stark föreställning om vad "en riktig mamma" är. I bloggar och föräldratidningar matas blivande mammor med sockersöta rena barn och det ljuva skimret av amning och närhet. Som barn får vi tidigt en bild av modern som den närande, varma och omhändertagande. Men verkligheten är kanske inte så enkel?

När mammamonstret skriker i frustration över den spillda mjölken och helst bara vill arbeta. När den som kallas mamma är oförmögen att ge vare sig närhet eller ömhet. När mödrandet intas av andra vuxna i närheten, som pappan i Alfons Åberg eller bibliotekarien som försiktigt frågar hur läget är när barnet likt Roald Dahls Matilda flytt in i böckernas föreställningsvärld längst in bland bokhyllorna.

Simone de Beauvoir var en fransk filosof som levde mellan åren 1908-1986. Hon räknas som en av de mest inflytelserika feminister under detta århundrade. Tillsammans med sin man Jean-Paul Sartre utvecklade hon den moderna existentialismen. Centrala begrepp är människans grundläggande frihet och vilket ansvar denna medför. Människan är "dömd till frihet".

Det andra könet är det mest betydelsefulla verket i Simone de Beauvoirs litterära arv. Boken har kallats feminisms bibel och det är även här mottot "*man föds inte till kvinna, man blir det*" myntas.

I **Det andra könet** är moderskapet en central del i hur kvinnan hålls kvar i patriarkatet och offerar sin frihet.

"Hela kvinnans organism är anpassad till och styrs av förslavandet under moderskapet" (Det andra könet, Simone de Beauvoir)

För Beauvoir ser möjligheten till frihet olika ut för kvinnor och män. Anledningen är de olika förutsättningar och situationer män och kvinnor placeras i. Situationer skapade av samhället och förutsättningar som upprätthålls av lagar, seder och kultur.

Vårt medvetande påverkas av vårt sociala sammanhang och bidrar till vårt beteende och tankesätt. Vi har en individuell frihet men det finns även en frihet som samhället erbjuder. Dessa två olika nivåer samverkar och gör att män och kvinnors möjlighet till frihet är olika.

Neuroendokrinologiskt hör moderskänslor ihop med höga värden av oxytocin, vasopressin, och prolaktin, samt med ökat antal prolaktinreceptorer. Även luktsinnet är involverat, liksom minskade stressreaktioner och förbättrat minne.

”Det är genom moderskapet kvinnan fullbordar sitt fysiologiska öde. Det är hennes naturliga kallelse eftersom hela hennes organism är inriktad mot artens fortbestånd. Men som vi redan påpekat är det mänskliga samhället aldrig utelämnat åt naturen.” (Det andra könet, Simone de Beauvoir)

Simone de Beauvoir skrev **Det andra könet** 1949 och det är relevant att se hennes idéer utifrån dåtidens kontext. Under andra världskriget hade kvinnor i Europa haft en helt annan maktposition än tidigare. Arbetslivet stod öppet för kvinnorna då männen låg i krig. När kriget tog slut och männen återvände fanns det inte längre samma acceptans för kvinnor i arbete. Deras plats skulle återigen vara vid hemmet, primärt då inom medelklassen. Inom arbetarklassen såg det annorlunda ut, såväl innan som efter kriget.

Idéerna som Beauvoir skrev har dock legat till grund för senare tänkare inom den feministiska rörelsen.

Ulla M. Holm definierar bland annat en särkillnad mellan mödrskapet och modrande. Som i existentalisternas fokus på den handlande människan som bland annat Beauvoir definierar i sin tes om kvinnans existens - vad vi gör definierar oss, inte bara vara, det är det som skapar vad kvinnan är.

Med modrande menar Holm det som görs när någon tar hand om ett barn. Modrande är en social praktik av mellanmänskligt handlande. Modrande kan vilken vuxen person som helst göra, det handlar om att lyssna, att ta ansvar för, visa omsorg, ge uppmärksamhet, att guida till självinsikt och eget ansvarstagande med mera.

I en artikel av Felicia Mulinari med titeln ”Vi kan alla bli mödrar” ställs frågan:

”Är omsorg att försvara dina barn, din förlängda egendom, på bekostnad av andras barn. Eller kan vi drömma om ett bredare moderskap, som inte försvarar ett liv, utan livet i sig?”

Mödrande och moderskap är i ständig förändring. Vår syn på omhändertagande och omsorg förändras med tiden och historien. Det är en historia kantad av kamp för barn och ungas möjlighet till liv. I mödrarnas marsch i Argentina, en kamp för upprättelse för morderna på deras barn, till Brödupperet i Göteborg 1917. Vi ser den i dagens kamp för att få ge omsorg till de barn som korsat medelhavet på flykt undan krig som nu deporteras tillbaka.

Vi kan alla bli mödrar // Felicia Mulinari
<https://feministisktperspektiv.se/2017/05/30/vi-kan-alla-bli-modrar/>
Modrande och praxis // Ulla M. Holm
En riktig kvinna // Sara Arrhenius
Det andra könet // Simone de Beauvoir

LÄS MER

HAR DU LÄRT DIG NÅGOT FRÅN DIN EGEN MAMMA?

FÅR JAG LOV?

Har du bjudit upp din omsorgsperson någon gång?

Hur skulle det kännas?

Pinsamt? Vilsamt?

I arbetet med föreställningen DNA - DANSA NÄRA ANHÖRIG har barnen och deras mammor fått öva på att närma sig varandra genom att bjuda upp. För varje ja har den mottagande parten gått med på ett närmande.

Ett danssteg. En kram. En lek. Eller bara en stunds ögonkontakt.

Vågar du fråga? Vågar du säga ja?

VI ÄRVER FRÅN VÅRA FÖRÄLDRAR OCH LÅNAR AV VÅRA BARN

Generationer bygger på varandra i ett samhälle i ständig förändring. Under nittonhundratalet i Sverige har situationen för föräldraskap och barn ändrats drastiskt från generation till generation.

Med en utveckling av samhällets olika institutioner, regler och lagar har även synen på barn och barndom förändrats. Från att som barn varit en ofullständig vuxen eller en nödvändig garanti för att försörjningen skall gå ihop har vi idag skolplikt för alla barn i nio år. Från att det för hundra år sedan fortfarande var nödvändigt att lämna sitt barn till barnhem finns idag sociala skyddsnät med möjlighet för stöd för ensamma och unga föräldrar.

När det för hundra år sedan var en skam att vara ensamstående förälder är stjärnfamilj idag ett begrepp som de flesta inte skulle reagera på. Vi lever i ett samhälle med möjlighet till familjeplanering och föräldraledighet. Men så har det inte alltid sett ut.

VILKEN ÄR DIN HISTORIA?

Intervjua dina föräldrar/omsorgspersoner om deras historia.

Hur skiljer sig deras liv mot ditt?

Hur skiljer sig dina mor och farföräldrars liv sig från ditt?

HUR SER FRAMTIDEN UT?

Om du får önska och drömma

- hur ser framtiden ut för dig?

Hur ser framtiden ut för nästa generation, de som föds 2025?

ÖVNING

NÄR SLUTAR EN VARA BARN.

Barnbegreppet är en relativt ny tanke. Att vara barn har sett olika ut genom tiderna och i olika samhällen och i olika klasser.

Idag räknas du som barn fram tills det att du blir arton år och myndig. Dock har dina föräldrar försörjningsplikt om du efter 18 år studerar vid gymnasium eller likvärdig utbildning tills den dag du fyller 21 år. (Föräldrabalken 6 kap.)

En undersökning från Hyresgästföreningen visar på att var fjärde svensk i åldern 20-27 år idag bor hos sina föräldrar. Detta kan jämföras med att det för tjugo år sedan låg på var sjunde.

När slutar en att vara ett barn?

När blir en vuxen?

När slutar en att vara förälder? Går det?

Påverkar ens uppväxtsituation när en blir vuxen?

Är en vuxen vid 18 års ålder?

Skulle du kunna klara dig själv?

Varje år kommer barn och ungdomar utan medföljande vuxen till Sverige för att söka asyl. Orsakerna är olika, men det som är gemensamt för samtliga är att de är barn. Och som barn har du rätt till omsorg. Det som skiljer dessa barn

från merparten av barn som växer upp i Sverige är att vid artonårsdagen försvinner det sociala nätverk och den omsorg som fram tills dess har varit lag och setts som en självklarhet. Att sluta vara barn blir påtagligt.

ÄNGELN OCH SPARVEN

av Ali Zardadi

Mitt namn är Ali Zardadi och jag är ett av de tiotusentals ensamkommande barn och ungdomar som kommit till Sverige. Ett av de barn som blev tvungna att resa den långa och farliga vägen hit för ett tryggare liv. Jag har varit i Sverige sedan januari 2016 och just nu går jag i språkintruktionsprogrammet i S:t Botvids gymnasium söder om Stockholm. Jag kommer från Afghanistan och det har gått 17 år av mitt liv. Jag sökte asyl i Sverige förra året och min största dröm är att få stanna här och bo i trygghet. Tryggheten som endast är en dröm i hemlandet.

Läs boken och diskutera

Använd gärna FN:s barnkonvention som underlag

LÄS MER TILLSAMMANS

Gå bara // Abdi Elmi

Jag är en pojke med tur // Monica Zak

LÄS MER

VAD FORMAR OSS TILL MÄNNISKA OCH VAR LIGGER MAKTEN ATT FORMA SIG SJÄLV?

Flockbeteende är en typ av social påverkan som har sin grund i direkta reaktioner på omgivande människors beteende av liknande slag som i en djurflock.

Tack vare vår förmåga att bearbeta de omedelbara intrycken kognitivt sker en bedömning av flera aspekter av de omgivande människornas trovärdighet: utgör de en majoritet eller minoritet, är de av samma sort som man själv eller en helt annan grupp, har de auktoritet eller följer de blint vad som sägs och görs, känns det obehagligt eller naturligt att avvika från flockens beteende?

ATT HÄRMAS I GRUPP

Har du testat Danceoke i klassrummet?

Du behöver: en projektor, ett par bra högtalare och internetuppkoppling.

På youtube söker du på Danceoke. Sätt på videon.

Ni dansar mot skärmen och var och en efter förmåga.

ÖVNING

Påverkas du av andra?

Är du påverkad av dina föräldrar?

Finns det någon du vill vara som? Varför?

Finns det någon du inte vill vara som? Varför?

Vem är du?

DISKUTERA

MILJÖ & ARV

Vi kommer alla någonstans ifrån, vi har alla ett arv. Med arv menar vi bland annat de gener vi föds med. Gener som vi ärvt av våra biologiska föräldrar. Detta arv medför att vi föds med arts specifika men ändå individuella grundegenskaper. Vi ser alla ut som människor men vi ser olika ut.

Att vi föds med vissa grundegenskaper betyder inte att vårt beteende är förutbestämt och programmerat. Våra egenskaper, såväl de psykiska som fysiska, påverkas av den miljö vi lever i. Den biologiska miljön påverkar vår kropp och psyke genom till exempel mat, dryck, värme, kyla, rörelse och sjukdomar. Den sociala miljön påverkar även våra egenskaper. Redan från dag ett formas du. Eller?

VAD ÄR EGENTLIGEN DNA, OCH VAD HAR DET FÖR BETYDELSE FÖR MÄNSKLIGT LIV?

DNA är en förkortning för deoxyribonucleic acid, eller på svenska deoxiribonucleinsyra. Det är det kemiska ämne som bär på den genetiska informationen i näst intill alla världens kända organismer. Varje cell har en kopia av DNA-molekylen vilket innebär att varje cell innehåller all information om hur hela

organismen ska utformas. Gener är de delar av DNA-molekylen som ansvarar för tillverkningen av de nya cellerna enligt koden.

Den information som finns lagrad i ditt DNA har av många liknats vid en kod, inte sällan den typ som används för att programmera datorer eller för att styra artificiell intelligens.

DNA-molekylen delar och dubblar sig vid celledning så att en kopia följer med varje ny cell. Det är detta som gör att den ärftliga koden kan spridas till nästa generation.

Är det DNA som i stor utsträckning styr ditt handlande?

Styr DNA vem du är och vem du blir?

Om du ser på ditt DNA såsom koder till dataprogrammering:

-Går det att avkoda sig själv?

-Kan du hacka din egen kod?

Var går gränsen för medvetande?

Har vi en fri vilja?

DISKUTERA

(Sammanfattat utifrån material på <https://sv.wikipedia.org/wiki/DNA>)

Genetisk modifiering är när antingen konstgjort DNA eller DNA från andra individer klistras ihop med existerande DNA, för att förändra eventuella egenskaper. Tekniken att analysera och modifiera DNA har utvecklats och förfinats allt mer de senaste åren, vilket lett till ökade kontroverser kring vad man egentligen bör kunna och får göra när det gäller förändringar av DNA.

Å ena sidan skulle genmanipulation potentiellt kunna bidra till att utrota svält och sjukdomar, och enligt de mest entusiastiska förespråkarna bidra till skapandet av den nya "post-människan" som ska ersätta människan.

Å andra sidan finns diskussioner om vem som ska få tillgång till tekniken eller inte och en rädsla för att ekonomiska maktförhållanden ska få styra, och kring hur tekniken t.ex. kan riskera att påverka den ekologiska balansen och större ekologiska system.

Anlag för vissa ärftliga sjukdomar kan diagnostiseras med hjälp av DNA-tester. DNA-analys används numera också inom såväl kriminalteknik som vid fastställande av släktskap och vid släktforskning.

Ibland uppstår mindre fel i kopieringen av DNA-molekylen, och en mutation uppstår. Det är detta som ligger till grund för all evolution och förändring som ärvs vidare hos en art. Viss typ av påverkan utifrån kan öka antalet mutationer.

"The capacity to blunder slightly is the real marvel of DNA. Without this special attribute, we would still be anaerobic bacteria and there would be no music."

Lewis Thomas, amerikansk läkare/poet

DNA-forskningen har också möjliggjort vidare forskning kring hur människans släkträd som art ser ut och hur människan förflyttat sig över jorden. Genom att titta på mutationer som skett i DNA-sekvensen kan man i viss mån se skillnad i genetiska rötter från olika kontinenter och geografiska regioner som länge varit isolerade. Det är dock svårt att avgöra entydigt på individnivå vilken kontinent någon har rötter ifrån i och med att vissa genetiska variationer förekommer på flera ställen och kontinenter.

Mutation kan ses som en form av naturens "misstag" i kopieringen.

Behövs misstag för att utvecklas/nå framsteg?

Vad spelar det oförutsägbara/misstag för roll?

I vetenskapen?

I ditt liv?

DISKUTERA

DISKUTERA

Vad menas med diskussionerna kring om genmanipulation är att "spela Gud"?

Bör vi försöka skapa en idealmänniska, vad kan det få för konsekvenser?

Kan en kontrollera allt vid genetisk modifiering?

Kan det finnas saker en inte vill veta om sitt DNA?

Vad händer om en får besked om ärftliga sjukdomar?

Sammanfattat utifrån material på:

<https://sv.wikipedia.org/wiki/DNA>

<https://ki.se/forskning/ny-genteknik-vacker-etiska-fragor>

<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Genetiskt-modifierade-organismer/GMO-i-Sverige/>

DNA forskningen var fram tills för snart trettio år sedan fast i en vedertagen sanning, den att vi alla är summan av våra gensekvenser. Men på 1990-talet tog epigenetisk forskning vid.

Epigenetik är den del av genetiken som behandlar förändringar i genuttryck eller fenotyp som är oberoende av förändringar i DNA-sekvensen. Epigenetiken handlar om hur DNA läses av och hur DNA uttrycks. Cellens tillstånd i detta hänseende - det vill säga dess epigenom - kan leda till att generna omprogrammeras och därför uttrycks annorlunda än vad DNA:t signalerar.

Epigenomets signaler kan med andra ord överrösta det DNA som ärvt från föräldrarna. Epigenomet påverkas av den yttre miljön.

Inom dagens genforskning är en i princip eniga när det kommer till hur stor andel av våra beteenden som styrs av de olika faktorerna - gener, miljöliska samt miljöunika.

Med miljöliska faktorer räknas till exempel uppfostran och värderingar en får med sig hemifrån. Till miljöunika faktorer räknas -unika för individen - livshändelser som hen möter vilket kan vara allt från stress till låg födslovikt.

Idag pratar man i termer om att gener påverkar individen till ca. 40-50 procent,

miljöunika faktorer 50-55 procent och miljöliska faktorer ca. 5 procent.

Men finns det en gen som gör dig till kriminell?

Nej. Vad forskarna har kommit fram till idag är att gener påverkar varandra och det är ett intrikat system av komponenter som sammanfaller. En person som i sina gener har närmre till aggressivitet behöver inte bli aggressiv, det handlar om miljöliska och primärt miljöunika faktorer som bidrar till möjligt utåtagerande.

Vi lever inte som ensamma öar. Vi påverkas av vår omgivning och de miljöliska faktorer vi befinner oss i påverkar i sin tur de miljöunika faktorer som påverkar oss som individer.

Harry Harlow och Förtvivlans bur

Under 1960-talet genomförde den amerikanska psykologen Harry Harlow experiment på rhesusapor. Han ville forska på vikten av omvårdnad och närhet. Ett av experimenten som genomfördes gick ut på att ta apungar från deras mammor och placera dem i det som kallades "Förtvivlans bur". I upp till 24 månader lämnades ungarna isolerade i buren. Samtliga utvecklade grava störningar.

Vad tänker du om experimentet?
Skulle en någonsin kunna utföra ett liknande experiment på människor?

DISKUTERA

<https://ki.se/forskning/epigenetik-en-bro-mellan-arv-och-miljo>
<https://forte.se/artikel/styr-vi-vara-gener-eller-styr-de-oss/>

Det finns många barn idag som växer upp utan att veta vilka gener som de har i sin kropp. Som på frågan huruvida det finns någon hjärt och kärlsjukdom i släkten endast kan rycka på axlarna och skaka på huvudet.

Sedan Sveriges adoptionslag infördes 1917 har mer än 100 000 adoptioner genomförts i svensk domstol varav drygt hälften varit av utrikesfödda. Sverige är det land i världen efter 1945 som har adopterat flest utrikesfödda barn per invånare. Utlandsadopterade är en av de grupper i samhället som är mest drabbad av försök och genomförda självmord med en fyra till fem gångers överrisk. I och med att nya uppgifter och forskning framkommit som pekar på omfattande korruption inom adoptionsverksamheten har länder som Vietnam och Etiopien infört temporära stopp för utlandsadoptioner och andra har i stort sett upphört med verksamheten. Transnationell adoption innebär en situation där rika i det politiska väst adopterar fattiga, ofta icke-vita barn, som hamnar i vita familjer och inte sällan i mycket homogena miljöer.

The primal wound // Nancy Verrier

Palimpsest // Lisa Wool-Rim Sjöblom

Hon är arg // Maja Lee Langvad

Gul utanpå // Patrik Lundberg

LÄS MER

FOTO: OLAV KJELLEBYE

**FINNS DET NÅGOT DU INTE
KAN PRATA OM MED DITT
BARN?**

Varje år tar omkring 1500 personer livet av sig i Sverige, bland de efterlevande finns runt 500 barn och unga. Det vilar ett starkt tabu kring temat självmord och en doktorsavhandling av socionomen Anneli Silvéen Hagström från 2016 visar på att barn och unga ofta lämnas ensamma i sorgen och frågorna efter en förälders bortgång. Hennes studier visar på behovet av samtal, att barn och unga ges rätt och möjlighet att prata om sin förälders död utan skuld och skam, är en av de åtgärder som kan minska den psykosociala ohälsan hos de unga efterlevande. Men fortfarande finns inte en nationell åtgärdsplan för barn som förlorar en förälder i självmord.

Att växa upp med föräldrar som lider av psykisk ohälsa eller att växa upp i dysfunktionella familjer med våld och missbruk påverkar barn och ungas egna hälsa och kan sätta djupa spår i framtida vuxna liv. Alla barn har rätt till en trygg barndom. Långt ifrån alla har det.

Alice är sjuksköterska med lång erfarenhet av att jobba med barn och unga på akutmottagningar men även inom Rosengrenskas stiftelse samt för BRIS. Jag frågade henne vad hon brukar säga till alla de barn och ungdomar som ringar in. Hon tittar på mig med varma ögon och säger ”*hitta en snäll tant*”. Jag tittar frågande på henne. *En snäll tant?*

Hon fortsätter. Barn och unga har det förjävligt. Det är som det är. Men det behöver inte betyda att det måste vara så för alltid. En av de saker som kan vara skillnaden är att få prata med någon som tar en på allvar. Att få omsorg, om så bara en kram. En bulle. Eller i att få känna sig trygg. Tanter finns överallt och i alla former. Du kan hitta dom i Närlivs- en runt hörnet, på biblioteket eller hos grannen. Det samtalet kan i sin tur leda vidare till att barnet vågar prata med en annan vuxen till exempel inom skolan som kan hjälpa vidare. Samtal är starten.

Jenny Jägerfeld // Comedy Queen

Anna Sundström Lidmark // Vi skulle segla runt jorden

I taket lyser stjärnorna // Johanna Thydell

Fågeln i mig flyger vart den vill // Sara Lundberg

Regnbågen har bara åtta färger // Peter Pohl

Ingebarnsland // Eija Hetekivi Olsson

Wage Slave // Daria Bogdanska

Jag är så jävla easy going // Jenny Jägerfeld

Länkar:

www.jagvillveta.se

www.suicidezero.se

www.bris.se

SOCIALPOLITIK

En förälders självmord- ingen hemlighet att bära ensam
<http://socialpolitik.com/2017/03/27/en-foralders-sjalvmord>

Barns röster om våld 2:a uppl - att lyssna, tolka och förstå
// Maria Eriksson, Åsa Källström cater, Elisabet Näsman

LÄS MERA

044 DNA

– DANSÄ NÄRA ANHÖRIG

Idé TOVE SAHLIN/SHAKE IT COLLABORATIONS
Regi och koreografi TOVE SAHLIN I NÄRA SAMARBETE
MED KONSTNÄRLIGT TEAM OCH ENSEMBLE
Intervjuer, idéarbete, dramaturgi MALIN HOLGERSSON
Scenografi JOSEFIN HINDERS
Kostym JOSEFIN HINDERS OCH TOMMIE X
Ljus JOSEFIN HINDERS OCH JONATHAN WINBO
Mask JOSEFIN EKERÅS
Musik MALIN DAHLSTRÖM FRÅN NIKI & THE DOVE

Med ASTRID ASSEFA, HANNAH ALEM DAVIDSON,
ELEFThERIA GEROFOKA, VASILIKI GEROFOKA,
MAHNAZ KIA, RAMTIN PARVANEH,
EMELIE STRÖMBERG, BRITT-MARIE STRÖMBERG

Regiassistent AMANDA WIGAND

Attributör ULRIKA KERSTINSDOTTER
Kostymmästare HELENA ARVIDSSON O'BYRNE
Kostymvärd MALIN GARELLIK
Ljustekniker CHRISTOFFER WIBERG FOGELBERG
Ljudtekniker NICLAS ERICSSON, CÉSAR WEHLANDER
Rekvisitör SARA LOZANO JOHANSSON
Snickare KRISTER NYLANDER
Scentekniker STEFAN KIRCHHOFF, SARA LOZANO JOHANSSON
Dekortillverkning BACKA TEKNIK
Teknisk chef SVEN-OVE FRANSSON

Producent ANNA ISAKSSON
Produktionsassistent JOHNNA ARLID
Publikarbetare ULRIKA ANDERSSON
Informatör ERIKA ISAKSSON
Lärohandledning ERIKA ISAKSSON OCH JOHNNA ARLID
Chefsproducent Backa Teater LISA NOWOTNY

Marknadsförare JENNY JERNBERG, HANNA JOHANSSON
Föreställningsfotograf OLA KJELBYE
Illustration KAMILLA ANDERSSON
Layout JONAS KÜNDIG

Dramaturg Backa Teater STEFAN ÅKESSON
Dramaturgpraktikant ELIN CARACOLIA
Programblad DRAMATURGIATET

Grekisk tolk Didó Papatheodorou, Tolkexpressen, Tolkförmedling Väst

Konstnärlig ledare Backa Teater MATTIAS ANDERSSON
VD och ansvarig utgivare BJÖRN SANDMARK

TACK TILL: JOE URBAIS

All musik i föreställningen är skriven av Malin Dahlström förutom stycken ur:
Zange Tafrih, Hatef; Hamsafar, Googoosh; Hold on tight, Electric Light Orchestra; Black
Magic Woman/Gypsy Queen, Santana; I'll take you there, The staple singers; O Kaixis,
Harris Alexiou

URPREMIÄR 20 OKTOBER 2018 BACKA TEATER
Föreställningen är cirka 2 tim (inklusive paus).